

Handlingsplan for implementering av samvalg

Vedtatt i foretaksledelsen 24.05.22

Samvalg er et strategisk satsningsområde beskrevet i nasjonale føringer, strategiplaner og i oppdragsdokumenter til Sørlandet sykehus.

Samvalg er en prosess der pasient og helsepersonell sammen kommer frem til og tar beslutninger om undersøkelses- og behandlingsmetoder. Samvalg kan ikke sees som en isolert prosess, men er en del av kommunikasjonen med pasienter og pårørende i en klinisk hverdag. Samvalg betinger individuell brukermedvirkning, og samvalgskommunikasjon forutsetter kunnskap og ferdigheter både hos helsepersonell og pasient. Generelle kommunikasjons- og relasjonsferdigheter er like relevante for dialogen rundt samvalg som i all øvrig klinisk kommunikasjon.

På oppdrag fra foretaksledelsen fikk en arbeidsgruppe i oppdrag å utarbeide forslag til handlingsplan for innføring av samvalg i SSHF. Anbefalingene bygger på rammeverket «Klar for samvalg» slik det er presentert i Helse Sør-Øst sin nettressurs [Samvalg](#). Videre bygger den på [NICE retningslinje for implementering av samvalg](#). Retningslinjen presenterer kunnskapsbaserte tiltak på ulike nivå i organisasjonen. Planen bygger også på nettressursen [Samvalgsveiviseren](#), publisert i 2021 av Universitetssykehuset Nord-Norge(UNN). Nettressursens formål er å bidra med praktiske råd for innføring av samvalg i en klinisk hverdag. Veiviseren bygger på [National Health Service sin «Summary guide» for implementering av samvalg](#). Rapport «Implementering av samvalg i SSHF – 2022-04 ligger lagret i Public 360.

Organisering på foretaksnivå

Arbeidsgruppens forslag inneholdt opprinnelig anbefaling om etablering av **styringsgruppe** på foretaksnivå, med overordnet ansvar for systematisk arbeid med samvalg i SSHF. Videre ble det anbefalt at hver enhet utpeker en til to **ressurspersoner** og at det etableres en **arbeidsgruppe** på avdelingsnivå med disse. Det ble også anbefalt etablering av et **samvalgsnettverk** på foretaksnivå.

Saken var oppe til første gangs behandling i foretaksledelsen 26.04.22, men ble utsatt en måned. Det ble innhentet nye innspill fra klinikkdirektørene og følgende forslag til organisering av implementeringen ble vedtatt 24.05.22:

1. Klinikklederne inviterer Kompetanseenhet for pasient- og pårørendeopplæring (KEPPO) til klinikk møte for å orientere avdelingssjefene om samvalg og handlingsplanen

2. Klinikkdirektør tar ansvar for å implementere samvalg i egen klinikk
3. Klinikkenes arbeid med samvalg blir fulgt opp som fast punkt i AD oppfølgingsmøte
4. KEPPPO sørger for at kompetansekrav i samvalg legges inn i Kompetanseportalen SSHF
5. Ledere i klinikk legger inn kompetansekrav i samvalg for sine medarbeidere
6. KEPPPO formidler informasjon om samvalg og støtteverktøy for implementering på sin intranettside

Klinikkdirektørene understreker at ansvaret for implementering av samvalg skal ligge i linjen. Samvalg skal integreres i alt helsepersonells arbeidshverdag.

Å sette arbeidet med samvalg i system i avdelingene

Denne handlingsplanen skal inspirere og støtte ledere og ansatte til å jobbe systematisk med samvalg i avdelingen. Ta utgangspunkt i praksisen dere allerede har for samvalg i klinisk pasientkommunikasjon. I arbeidet kan man støtte seg på en rekke ressurser i forbedringsarbeid relatert til samvalg:

- Helse Sør-øst sin nettside [Samvalg](#)
- Intranettsiden til Kompetansenhet for pasient- og pårørendeopplæring (KEPPPO)
- Universitetssykehuset Nord-Norge (UNN) sin nettside [Samvalgsveiviseren](#)

Innsatsområder med tidslinje

Rekkefølge for implementering

Ledelse og forankring				
	Plan for samvalg i avdelingen			
	Tverrfaglig arbeidsgruppe			
Kompetanse				
	Lynkurs			
	Grunnkurs			
	Seks steg til samvalg for leger			
	Instruktørkurs			
Systematisk forbedring				
	Samvalg beskrives og inngår i avdelings rutiner og prosedyrer			
	Identifiser og konkretiser samvalg i pasientforløpene			
	Samvalg dokumenteres i pasientens journal			
	Måle pasientopplevd samvalg systematisk			
	Måle klinikeropplevd samvalg systematisk			
	Klinikere tar i bruk relevante samvalgsverktøy			
Forberedte pasienter				
	Standardisert informasjon om samvalg til bruk i innkallingsbrev			
	Roll-up, brosjyrer, nettside, filmer, podcast mm.			

Ledelse og forankring

Et suksesskriterium for implementering av samvalg er at ambisjoner og planer er forankret og eies av ledelsen. Handlingsplanen presenterer roller og ansvar i arbeidet. Det er utarbeidet mandat for arbeidsgruppe samvalg på avdelingsnivå og for overordnet styringsgruppe.

Tabell 1 Ledelse og forankring

Mål	Tiltak	Ressurser	Ansvar
Ledere sørger for at enheten har mål knyttet til samvalg og jobber med forbedring	Undervise ledere om samvalg, i avdelingens ledermøte	Presentasjon fra samvalg.no	Avdelingsleder
Samvalgsarbeidet er koordinert på avdelingsnivå	Utpeke en til to ressurspersoner i hver enhet	Lege, psykolog, sykepleier, m.fl. som har engasjement for helsekommunikasjon og samvalg	
	Avdelingen utarbeider plan for samvalgsarbeidet i avdelingen	Helsepersonell med engasjement for samvalg	
	Etablere tverrfaglig arbeidsgruppe med ressurspersoner som planlegger, koordinerer og gir opplæring til ansatte	Helsepersonell med engasjement for samvalg Brukerrepresentant/erfaringskonsulent	

Disse tiltakene bør settes i gang ved oppstart av innføringsarbeidet.

Ansattes kompetanse

Opplæring av ansatte er bygget opp slik at hvert kompetansenivå bygger på det forrige. Kompetansen dokumenteres i Kompetanseportalen. Målene er innrettet mot oppgaven det enkelte helsepersonell skal ha relatert til samvalg. Noen mål og tiltak gjelder alt helsepersonell, andre rettes mot spesielle faggrupper. Tiltakene i tabellen er kunnskapsbaserte ressurser utarbeidet i HSØ.

Tabellen angir mål og tiltak basert på regionale kompetansekrav, hvem som er ansvarlig og tidslinjen for når de ulike tiltakene gjennomføres.

Tabell 2 Ansattes kompetanse

Mål	Tiltak	Ansvarlig	Tid
Nivå 1. Alle ansatte har kunnskap om samvalg og kan 1. forklare hva samvalg er, hva det innebærer for pasienten og hvor i lovverket det er forankret	Lynkurs i samvalg (10 minutter)	Enhetsleder	1.mnd.
Nivå 2. Helsepersonell med pasientkontakt kan 1. forklare hva samvalg er og i hvilke situasjoner samvalg er relevant 2. forklare bakgrunn og begrunnelse for samvalg 3. forklare og begrunne strukturen (og de enkelte stegene) i en samvalgsprosess 4. kjenne til ulike tiltak for å støtte pasienten i beslutninger	Grunnkurs i samvalg (1-2 timer)*		3.mnd.
Nivå 3. Leger og psykologer med behandleransvar for pasienter og pårørende kan 1. forklare hva samvalg er og i hvilke situasjoner samvalg er relevant 2. anvende modellen «seks steg til samvalg» 3. gjenkjenne og kvalitetsvurdere de enkelte stegene i et samvalg	Seks steg til samvalg for leger		3.mnd.
Enhetens ressurspersoner har kompetanse til å undervise om samvalg (Nivå 4)	Ressurspersoner i hver enhet gjennomfører instruktørkurs (HSØ)		6.mnd.

Læringsressurser:

	Kurs	Type læringsressurs	Finnes her:
1	Lynkurs	E-læring	Læringsportalen og på samvalg.no: Lynkurs i samvalg – Hva er viktig for deg? - Overview Rise 360 (articulate.com) Lynkurs i samvalg – Hva er viktig for deg? - Overview Rise 360 (articulate.com)
2	Grunnkurs	Fysisk kurs	Grunnkurs samvalg HSØ *Kan bestilles fra KEPPO
3	Seks steg til samvalg for leger	E-læring	E-læring samvalg for leger: SmartLearn :: Kurskatalog (helse-sorost.no)
4	Instruktørkurs	Fysisk kurs	Instruktørkurs 3 dager

Andre ressurser:

- Egenvurdering [Microsoft Word - MAPPIN SDM Lege - selvevaluering_2021.docx \(samvalg.no\)](#)
- Implementering av samvalg i en klinisk hverdag: [Samvalgsveiviseren](#)
- Podkast: [SyktFrisk: Godt samvalg on Apple Podcasts](#)
- Podkast Helhjerta: [Samvalg – å ta beslutninger sammen | Helhjerta \(simplecast.com\)](#)
- Artikler: Om samvalg: [Samvalg | Tidsskriftet Michael \(michaeljournal.no\)](#).
Om sykepleiers rolle/ samvalgsveiledning: [Sykepleiere trenger kompetanse i samvalg \(sykepleien.no\)](#)
- Litteratur om samvalg: [Forankring og organisering \(samvalg.no\)](#)
- Helse Sørøst sin nettside om samvalg: [Samvalg](#)

Systematisk forbedring

For å sikre at pasienter får delta i samvalg, må avdelingen gå gjennom rutiner og prosedyrer og identifisere hvor samvalg har sin naturlige plass. Fokus på samvalg over tid må til for å oppnå styrket kompetanse og bedre kvalitet på samvalgssamtalene. For å måle endring over tid, kan man f.eks. måle hvor mange ansatte som har gjennomført opplæring og/eller pasienters opplevelse av grad av samvalg samt behandlers egevaluering. Baselinemålinger i starten av prosessen vil være et utgangspunkt for nye målinger og evaluering av tiltakene.

Tabell 3 Systematisk forbedring

Mål	Tiltak	Ressurser	Ansvarlig	Tid
Samvalg er en del av avdelingens rutiner og prosedyrer	Samvalg beskrives og inngår i avdelings rutiner og prosedyrer		Avdelingsleder	3.mnd.
Samvalg/beslutningspunkter er beskrevet i avdelingens pasientforløp	Identifiser og konkretiser beslutningspunkter/samvalg i pasientforløpene	Arbeidsgruppe i avdeling som jobber med pasientforløpene		6.mnd.
Samvalg dokumenteres i pasientens journal	Utarbeide frasekoder for dokumentasjon i DIPS	Samvalgsveiviseren		6.mnd.
Tydlig økning i pasientopplevd grad av samvalg	Måle pasientopplevd samvalg systematisk	MAPPIN SDM pasient (samvalg.no)		1.og 12.mnd.
Tydlig økning i klinikeropplevd grad av samvalg	Måle klinikeropplevd samvalg systematisk	MAPPIN SDM Lege - selvevaluering (samvalg.no)		1.og 12.mnd.
Samvalgsverktøy anvendes	Klinikere tar i bruk relevante samvalgsverktøy tilgjengelig på Helsenorge.no	Samvalg – du kan være med og bestemme - helsenorge.no		6.mnd.

Forberedte pasienter

Forberedelser til samvalg starter før pasient og pårørende kommer til sykehuset.

Tabell 4 Forberedte pasienter

Mål	Tiltak	Ressurser	Ansvarlig	Tid
Pasienter og pårørende er forberedt på samvalg i møte med sykehuset	Utarbeide og ta i bruk standardisert informasjon om samvalg til bruk i innkallingsbrev til pasienter.	Lenke til tekst om samvalg fra Helsenorge.no i DIPS	TEH	4.mnd.
Informasjon om samvalg er tilgjengelig for pasienter og pårørende	Samvalg i relevante informasjonskanaler som: Roll-up, brosjyrer og plakater i ventearealer	Informasjonsressurser 1-5	Avdelingsleder	4.mnd.
	Forbedre SSHF's nettside om samvalg: Samvalg - Sørlandet sykehus (sshf.no) . Lenke til informasjonsmateriell rettet til pasienter på Helsenorge.no: Samvalg – du kan være med og bestemme - helsenorge.no (Brosjyre, filmer, podcast `Sykt frisk!` og visittkort)	Film for pasienter om samvalg* Podcast om samvalg*	Komm.avd, KEPPO	4.mnd.

	Ressurs	Finnes her
1	Visittkort	Visittkort samvalg trykkfil.pdf (unn.no)
2	Brosjyre	Samvalg - ingen beslutning om meg, uten meg! fra Helse Sør-Øst
3	Brosjyre	Samvalg - du kan være med å bestemme fra Helsenorge
4	Plakat	Plakat - Delta i valg som gjelder din helse (pdf)
5	Roll-up	Roll-up (fil som kan sendes til trykkeri)

*Andre ressurser:

- Film for pasienter om samvalg: https://www.youtube.com/watch?v=nBkICG6zqdA&feature=emb_imp_woyt
- Podcast om samvalg (Sykt Frisk! for pasienter): <https://recast.simplecast.com/31a2e53b-93c5-4f64-8dbd-f1fb00099487?t=3m32s>
- Samleside ressurser samvalg til pasienter: [Samvalg – du kan være med og bestemme - helsenorge.no](https://www.helsenorge.no/samvalg)

Referanser:

[Oppdrag og bestilling 2018 - Sørlandet sykehus HF.pdf \(helse-sorost.no\)](#)

[Oppdrag og bestilling 2019 - Sørlandet sykehus HF.pdf \(helse-sorost.no\)](#)

[Oppdrag og bestilling 2020 - Sørlandet sykehus HF.pdf \(helse-sorost.no\)](#)

[Oppdrag og bestilling 2021 - Sørlandet sykehus HF.pdf \(helse-sorost.no\)](#)

[Utviklingsplan SSHF 2035 og strategi 2018-2020.pdf](#)

[Strategi 2021-2024 \(sshf.no\)](#)

[Samvalg – en form for individuell brukermedvirkning - mestring.no](#)

[Recommendations | Shared decision making | Guidance | NICE](#)

[NHS England » Shared Decision Making: Summary Guide](#)

[Microsoft Word - MAPPIN SDM pasient sept 21.docx \(samvalg.no\)](#)

[Microsoft Word - MAPPIN SDM Helsepersonell Jan 2022.docx \(samvalg.no\)](#)